

ជំនាញសំខាន់ៗនៅសតវត្សរ៍ទី២១

ដោយ៖ បណ្ឌិត ហែម ឡាច

ប្រធានស្តីទីនាយកដ្ឋាននីតិសាស្ត្រ
វិទ្យាស្ថានមនុស្សសាស្ត្រនិងវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម
រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា

សេចក្តីផ្តើម

ជាមួយនឹងការចាប់ផ្តើមនៃសតវត្សរ៍ទី២១ ពិភពលោកទាំងមូល បានឃើញនូវយុគសម័យនៃការផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងខ្លាំងក្លាលើគ្រប់វិស័យមិនថាវិស័យអប់រំ ពាណិជ្ជកម្ម ពិភពលោក សេដ្ឋកិច្ច បច្ចេកវិទ្យាឬសង្គមឡើយ។ នាពេលថ្មីៗនេះជំងឺរាតត្បាតកូវីដ-១៩ ក៏បានបង្កឱ្យមានការប្រកួតប្រជែងសម្រាប់បុគ្គលម្នាក់ដើម្បីទប់ទល់នឹងផលប៉ះពាល់របស់វា។ ជាធម្មតាសម្រាប់កាលៈទេសៈបែបនេះតម្រូវឱ្យមានជំនាញ ដែលធ្វើឱ្យបុគ្គលម្នាក់អាចស៊ូទ្រាំនិងទទួលបានជោគជ័យក្នុងការប្រឈមមុខនឹងបញ្ហានៅក្នុងជីវិតពិតដែលនាំឱ្យមានការរីកចម្រើនខុសគ្នា។ ជំនាញទាំងនេះត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាជំនាញសំខាន់នៅសតវត្សរ៍ទី២១។

ដូច្នេះ ជំនាញនៅសតវត្សរ៍ទី២១ គឺជាជំនាញដែលបុគ្គលម្នាក់ៗត្រូវការសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍរបស់ខ្លួនដើម្បីឱ្យគេអាចរួមចំណែកដល់វឌ្ឍនភាពសង្គមជាតិនិងពិភពលោក។ ការផ្តល់អំណាចដល់និស្សិតរបស់យើងជាមួយនឹងជំនាញទាំងនេះ គឺជាកិច្ច

ការដំណើរការមួយទៀតដែលយើងទាំងអស់គ្នាប្តេជ្ញាថានឹងសម្រេចឱ្យបាន។ វាទាមទារឱ្យអ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់មានការយល់ដឹងច្បាស់លាស់អំពីអត្ថន័យនិងសារប្រយោជន៍នៃជំនាញទាំងនោះ។ មានជំនាញសំខាន់ៗ៣នៅសតវត្សរ៍ទី២១។

១. ជំនាញសិក្សា

ជំនាញក្នុងការសិក្សារៀនសូត្រគឺជាពាក្យដែលពិពណ៌នាអំពីកិច្ចការដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀនសូត្រ រួមមានការគ្រប់គ្រងពេលវេលា ការកត់ចំណាំ ការអានប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងការធ្វើតេស្តការសរសេរ។ ជំនាញសិក្សាមានបួន(៤Cs)៖

១.១. ការគិតស៊ីជម្រៅ

(Critical Thinking)

ក-តើការត្រិះរិះពិចារណាស៊ីជម្រៅជាអ្វី?

ការត្រិះរិះពិចារណាស៊ីជម្រៅ គឺជាការពិនិត្យពិច័យយ៉ាងសកម្ម ស្វិតស្វាញ និងហ្មត់ចត់ ទៅលើជំនឿមួយ ឬទម្រង់សន្មតនៃចំណេះដឹងដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលគាំទ្រដល់ជំនឿនេះ និងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមទៀតដែលមានទំនោរទៅរកជំនឿនេះ (John

Dewey)។ ការត្រិះរិះពិចារណាស៊ីជម្រៅ គឺ ជា ការប្រើប្រាស់វិចារណាញាណ យ៉ាង ប្រុងប្រយ័ត្នដើម្បីកំណត់ថា តើ អំណះ អំណាង សេចក្តីថ្លែងទស្សនៈ ឬជំនឿណា មួយពិតឬមិនពិត។ ការត្រិះរិះពិចារណាស៊ី ជម្រៅ គឺជារបៀបដែលយើងវាយតម្លៃ អំណះអំណាងផ្សេងៗ។ វាជារបៀបដែល យើងពិចារណា ថា តើគំនិតរបស់យើង ប្រកបដោយសុភវិនិច្ឆ័យ វិចារណភាព ឬសម ហេតុផលឬអត់។ លើសពីនេះទៀត ការត្រិះ រិះពិចារណាស៊ីជម្រៅ គឺជាបច្ចេកសព្ទសំខាន់ មួយសំដៅយកជំនាញ ខាងការគិត និង ទំនោរប្រកបដោយបញ្ញា ដែលជាតម្រូវការ ចាំបាច់សម្រាប់កំណត់អត្តសញ្ញាណ វិភាគ និងវាយតម្លៃច្បាស់លាស់អំពីទង្វើករណី និង អំណះអំណាងពិត។

ការត្រិះរិះពិចារណាស៊ីជម្រៅ ជាការ ពិចារណាសមហេតុផល ស៊ីជម្រៅផ្ដោតលើ ការសម្រេចចិត្តថាតើត្រូវជឿអ្វី ឬត្រូវធ្វើអ្វី (Robert Annis)។ ការត្រិះរិះពិចារណាស៊ីជម្រៅ ត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ថាជារបៀបដែលគួរ ឱ្យទុកចិត្តបំផុតតែមួយគត់ សម្រាប់ពង្រីក ពុទ្ធិ។ ការត្រិះរិះពិចារណាស៊ីជម្រៅ គឺជាការ ដាស់សតិដល់បញ្ហាវន្តឱ្យសិក្សាអំពីខ្លួនឯង។

ការត្រិះរិះពិចារណាស៊ីជម្រៅជារបៀប នៃការពិចារណាលើប្រធានបទ ខ្លឹមសារ ឬ បញ្ហាមួយដែលអ្នកគិតកែលម្អគុណភាពនៃ ការពិចារណារបស់ខ្លួន តាមរយៈការគិតគូរ

យ៉ាងស្អាតជំនាញទៅលើរចនាសម្ព័ន្ធផ្ទាល់ ក្នុងការពិចារណា និងកំណត់បទដ្ឋានវេទនា អំពីរចនាសម្ព័ន្ធទាំងនោះ (Richard Paul)។

ការត្រិះរិះពិចារណាស៊ីជម្រៅ ជាការ បកស្រាយនិងការវាយតម្លៃយ៉ាងជំនាញនិង សកម្មនៃការសង្កេត និងទំនាក់ទំនងព័ត៌មាន និងការសំអាងហេតុផល(Michael Scriven)។

ខ.តើការគិតស៊ីជម្រៅត្រូវបាន ប្រើយ៉ាងណាដើម្បីបង្កើនជំនាញវិចារណា ឬជំនាញផ្សេងៗទៀត?

មួយក្នុងចំណោមមជ្ឈដ្ឋានត្រិះរិះ ពិចារណាសំខាន់ៗដែលអ្នកត្រូវការជារៀង រាល់ថ្ងៃគឺសមត្ថភាពក្នុងការពិនិត្យមើលផល ប៉ះពាល់និងផលវិបាកនៃជំនឿឬសកម្មភាព។ តាមទម្រង់ដ៏ជ្រាលជ្រៅរបស់វា សមត្ថភាព នេះអាចជួយអ្នកបង្កើតជំនឿផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ អ្នកក្នុងគ្រប់អ្វីៗទាំងអស់ ចាប់ពីការប្រែប្រួល អាកាសធាតុរហូតដល់សាសនា។

ឧទាហរណ៍នៃការគិតតាមតក្កវិជ្ជា ការគិតតាមតក្កវិជ្ជាពាក់ព័ន្ធនឹងការ ទទួលយកព័ត៌មានដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរៀបចំ វាជាលំដាប់បន្ទាប់មកគិតតាមរយៈជាជំហានៗ។ ឧទាហរណ៍ដ៏ល្អនៃការគិតតាមបែបតក្កវិជ្ជា នៅក្នុងសកម្មភាពគឺជាល្បែងអុក។ ការលេង អុករួមបញ្ចូលទាំងការធ្វើការតាមលំដាប់ លំដោយនៃជំហាននីមួយៗដែលនាំអ្នកខិត ទៅរកជ័យជម្នះ។

ការគិតស៊ីជម្រៅគឺជាសមត្ថភាពក្នុង
ការគិតឱ្យបានច្បាស់និងសមហេតុផលអំពី
អ្វីដែលត្រូវធ្វើឬអ្វីដែលត្រូវជឿ។ វារួម
បញ្ចូលទាំងសមត្ថភាពក្នុងការចូលរួមក្នុង
ការគិតចុះបញ្ជីនិងឯករាជ្យ។

ការគិតសំខាន់មិនមែនជាបញ្ហានៃ
ការប្រមូលព័ត៌មានទេ។ មនុស្សដែលមាន
ការចងចាំល្អ ហើយដឹងរឿងច្រើនគឺមិន
ចាំបាច់ពូកែក្នុងការគិតពិចារណាទេ។ អ្នក
ពិចារណាស៊ីជម្រៅគឺអាចទាញយកផល
វិបាកពីអ្វីដែលគាត់ដឹងហើយគាត់ដឹងពី
របៀបប្រើព័ត៌មានដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហា
និងស្វែងរកប្រភពព័ត៌មានដែលពាក់ព័ន្ធ
ដើម្បីជូនដំណឹងដល់ខ្លួនឯង។

ការគិតស៊ីជម្រៅមិនត្រូវច្រឡំនឹងការ
ឈ្លោះប្រកែកគ្នាឬការរិះគន់អ្នកដទៃ។ ទោះបី
ជំនាញគិតគ្រឹះវិះអាចត្រូវបានប្រើក្នុងការ
បង្ហាញពីមនោគមវិជ្ជានិងហេតុផលអាក្រក់
ក៏ដោយ ការគិតពិចារណាក៏អាចដើរតួយ៉ាង
សំខាន់ក្នុងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការហេតុផល
និងការកិច្ចស្តាប់នា។ ការគ្រឹះវិះពិចារណា
អាចជួយឱ្យយើងទទួលបានចំណេះដឹងកែ
លម្អិតស្តីពីពង្រឹងអំណះអំណាង។ យើង
អាចប្រើការគ្រឹះវិះពិចារណាដើម្បីបង្កើន
ដំណើរការការងារនិងកែលម្អស្ថាប័នសង្គម។

**គ. សារៈសំខាន់នៃការពិចារណា
ស៊ីជម្រៅ**

ការពិចារណាស៊ីជម្រៅគឺជាជំនាញ

ក្នុងការគិតទូទៅ។ សមត្ថភាពក្នុងការគិតឱ្យ
បានច្បាស់និងសមហេតុផលគឺសំខាន់ណាស់
ទោះបីយើងជ្រើសរើសធ្វើអ្វីក៏ដោយ។
ប្រសិនបើអ្នកធ្វើការក្នុងការអប់រំ ស្រាវជ្រាវ
ហិរញ្ញវត្ថុ ការគ្រប់គ្រងឬវិជ្ជាជីវៈច្បាប់នោះ
ការគិតគ្រឹះវិះគឺពិតជាសំខាន់ណាស់។ ប៉ុន្តែ
ជំនាញនៃការគ្រឹះវិះពិចារណា មិនត្រូវបាន
កំណត់ចំពោះមុខវិជ្ជាជីវៈជាក់លាក់ណាមួយ
ឡើយ។ អាចគិតបានល្អនិងដោះស្រាយ
បញ្ហាជាប្រព័ន្ធគឺជាទ្រព្យសម្បត្តិសម្រាប់
អាជីពណាមួយ។

ការពិចារណាស៊ីជម្រៅមានសារៈ
សំខាន់ណាស់នៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចចំណេះដឹង
ថ្មី។ សេដ្ឋកិច្ច ចំណេះដឹងសកលត្រូវបាន
ជំរុញដោយព័ត៌មាននិងបច្ចេកវិទ្យា។ គេត្រូវ
ចេះដោះស្រាយការផ្លាស់ប្តូរ យ៉ាងឆាប់
រហ័សនិងមានប្រសិទ្ធភាព។ សេដ្ឋកិច្ចថ្មីជាក់
ការទាមទារកាន់តែច្រើនលើជំនាញបញ្ញា
ដែលអាចបត់បែនបាននិងសមត្ថភាពវិភាគ
ព័ត៌មាននិងបញ្ចូលប្រភពចំណេះដឹងផ្សេងៗ
គ្នាក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហា។ ការពិចារណា
ស៊ីជម្រៅល្អ ជំរុញឱ្យមានជំនាញក្នុងការគិត
បែបនេះ ហើយមានសារៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់
នៅកន្លែងធ្វើការផ្លាស់ប្តូរលឿន។

ការគិតពិចារណាបង្កើនជំនាញភាសា
និងបទបង្ហាញ។ ការគិតឱ្យបានច្បាស់និង
មានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធអាចធ្វើឱ្យប្រសើរ
ឡើងនូវវិធីដែលយើងបង្ហាញគំនិតរបស់យើង។

ក្នុងការរៀនសូត្រវិធីវិភាគរចនាសម្ព័ន្ធ
តក្កវិជ្ជានៃអត្ថបទការពិចារណាស៊ីជម្រៅក៏
ធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវសមត្ថភាពយល់ដឹង។

ការរិះគន់ជំរុញឱ្យមានគំនិតច្នៃប្រឌិត។
ដើម្បីបង្កើតដំណោះស្រាយច្នៃប្រឌិតចំពោះ
បញ្ហាទាក់ទងនឹងការមិនត្រឹមតែមានគំនិត
ថ្មីប៉ុណ្ណោះទេ។ វាក៏ត្រូវតែជាករណីដែល
គំនិតថ្មីដែលត្រូវបានបង្កើតមានប្រយោជន៍
និងពាក់ព័ន្ធនឹងការកិច្ចដែលមាននៅនឹង
ដែរ។ ការពិចារណាស៊ីជម្រៅដើរតួនាទីយ៉ាង
សំខាន់ក្នុងការវាយតម្លៃគំនិតថ្មីជ្រើសរើស
អ្វីដែលល្អបំផុតនិងកែប្រែវាបើចាំបាច់។

ការត្រិះរិះពិចារណាមានសារៈសំខាន់
ណាស់សម្រាប់ការគិតពិចារណាដោយខ្លួន
ឯង។ ដើម្បីរស់នៅក្នុងជីវិតដែលមានអត្ថន័យ
និងរៀបចំជីវិតឱ្យស្របទៅតាមនោះ យើង
ត្រូវបង្ហាញភាពត្រឹមត្រូវនិងចុះបញ្ចាំងពី
គុណតម្លៃនិងការសម្រេចចិត្តរបស់យើង។
ការពិចារណាស៊ីជម្រៅផ្តល់នូវឧបករណ៍
សម្រាប់ដំណើរការនៃការវាយតម្លៃខ្លួនឯង។

ការពិចារណាស៊ីជម្រៅល្អគឺជាគ្រឹះ
នៃវិទ្យាសាស្ត្រនិងប្រជាធិបតេយ្យ។

វិទ្យាសាស្ត្រទាមទារឱ្យមានការប្រើ
ហេតុផលចាំបាច់ក្នុងការពិសោធន៍និងការ
បញ្ជាក់ទ្រឹស្តី។ ដំណើរការត្រឹមត្រូវនៃលទ្ធិ
ប្រជាធិបតេយ្យសេរីទាមទារឱ្យពលរដ្ឋដែល
អាចគិតគូរពិចារណាអំពីបញ្ហាសង្គម ជូន
ដំណឹងអំពីការវិនិច្ឆ័យរបស់ពួកគេអំពី

អភិបាលកិច្ចត្រឹមត្រូវនិងជម្នះភាពលំអៀង
និងការរើសអើង។

១.២. ការច្នៃប្រឌិតនិងនវានុវត្តន៍

(Creative and Innovation)

ការច្នៃប្រឌិតគឺជាបាតុភូតមួយដែល
មានអ្វីថ្មីខ្លះ ហើយមានតម្លៃខ្លះត្រូវបាន
បង្កើតឡើង។ ធាតុដែលបានបង្កើតអាចជា
វត្ថុអរូបីឬវត្ថុរូបវន្ត។ ការច្នៃប្រឌិតត្រូវបាន
កំណត់ថាជាទំនោរក្នុងការបង្កើតគំនិតឬ
ស្គាល់គំនិត ជម្រើសឬលទ្ធភាពដែលអាច
មានប្រយោជន៍ក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហា
ការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយអ្នកដទៃនិង
ការកំសាន្តខ្លួនឯង និងអ្នកដទៃ។

ឧទាហរណ៍នៃជំនាញច្នៃប្រឌិត៖

- ការបង្កើតទំនាក់ទំនង
- សួរសំណួរ
- ធ្វើការសង្កេត
- ពិសោធន៍។ល។

នវានុវត្តន៍ (Innovation) គឺជា ការ
អនុវត្តជាក់ស្តែងនៃគំនិតដែលនាំឱ្យមានការ
ណែនាំទំនិញឬសេវាកម្មថ្មីឬការធ្វើឱ្យប្រសើរ
ឡើងក្នុងការផ្តល់ទំនិញឬសេវាកម្ម។

នវានុវត្តន៍ត្រូវបានកំណត់ថាជា
ដំណើរការនៃការបង្កើតគំនិត ឬការច្នៃប្រឌិត
ទៅជាសេវាកម្មឬដែលបង្កើតគុណតម្លៃនិង
សម្រាប់អតិថិជនដែលត្រូវចំណាយ។ មាន
ឧទាហរណ៍ជាច្រើនប្រភេទផ្សេងគ្នានៃការ
ច្នៃប្រឌិតដូចជាឧទាហរណ៍ ការច្នៃប្រឌិត

សង្គម ឧទាហរណ៍ នវានុវត្តន៍បង្កើន និង ឧទាហរណ៍ នវានុវត្តន៍បើកទូលាយក្នុង ចំណោមអ្នកដទៃ។

នវានុវត្តន៍ក្នុងវិស័យអប់រំ លើកទឹក ចិត្តគ្រូបង្រៀន និងសិស្សឱ្យស្វែងយល់អំពី ការស្រាវជ្រាវ និងប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ទាំង អស់ដើម្បីរកឃើញអ្វីដែលថ្មីៗ ពាក់ព័ន្ធ នឹងវិធីផ្សេងគ្នាក្នុងការមើលបញ្ហានិងដោះ ស្រាយបញ្ហាទាំងនោះ។ ដំណើរការគិត ដែលចូលទៅក្នុងវានឹងជួយសិស្សអភិវឌ្ឍការ ច្នៃប្រឌិតនិងជំនាញដោះស្រាយបញ្ហារបស់ ពួកគេ។

កាតខុសគ្នារវាងការច្នៃប្រឌិតនិង នវានុវត្តន៍៖

- ការច្នៃប្រឌិតសំដៅទៅលើអ្វីដែល ស្រមើលស្រមៃឬគំនិតថ្មីៗ

- នវានុវត្តន៍សំដៅលើការណែនាំនូវ អ្វីដែលថ្មីនិងប្លែកពីគេចំពោះអត្ថិភាព។

ការច្នៃប្រឌិតមានន័យថាបង្កើត គំនិតថ្មីៗ ចំណែកនវានុវត្តន៍មានន័យថាស ម្រេចបាននូវគំនិតច្នៃប្រឌិតទាំងនោះ។ ការ ច្នៃប្រឌិតនិងនវានុវត្តន៍នាំឱ្យមានកាត ជោគជ័យរួមខ្ពស់នៅក្នុងអង្គការក្រុមហ៊ុន ក៏ ដូចជាស្ថាប័នផ្សេងៗ។ ក្រុមហ៊ុនប្រពៃណី និងស្ថាប័នអប់រំមាននិន្នាការផ្តល់រង្វាន់ដល់ ភាពវៃឆ្លាតដែលជាកត្តាសំខាន់បំផុតក្នុងការ ដោះស្រាយបញ្ហា។

១.៣. កិច្ចសហប្រតិបត្តិការ

(Collaboration)

កិច្ចសហប្រតិបត្តិការគឺជាការអនុវត្ត នៃការធ្វើការជាមួយគ្នាដើម្បីសម្រេចបាននូវ គោលដៅរួម។ ការសហប្រតិបត្តិការសំខាន់ ណាស់ ពីព្រោះថាមនុស្សម្នាក់ៗនឹងធ្វើ ការងារជាមួយមនុស្សផ្សេងទៀតអស់មួយ ជីវិត។ ស្ទើរតែគ្រប់ការងារទាំងអស់តម្រូវឱ្យ អ្នកណាម្នាក់ធ្វើការជាមួយមនុស្សម្នាក់ទៀត នៅចំណុចខ្លះ ទោះបីវាសម្រាប់អ្វីដែល សាមញ្ញ ដូចជាអ្វីដែលត្រូវទទួលបាន សម្រាប់អាហារថ្ងៃត្រង់ក៏ដោយ។ ការអនុវត្ត ការសហប្រតិបត្តិការនិងការធ្វើការជាក្រុម ជួយសិស្សឱ្យយល់ពីរបៀបដោះស្រាយ បញ្ហា ការនិយាយនិងការសម្រេចចិត្តលើ សកម្មភាពល្អបំផុត។ វាក៏មានប្រយោជន៍ផង ដែរសម្រាប់ពួកគេដើម្បីដឹងថាមនុស្សផ្សេង ទៀតមិនមានគំនិតដូចពួកគេជានិច្ច។ តាម ពិតនៅពេលសិស្សអនុវត្តកិច្ចសហការ កាន់តែច្រើនពួកគេនឹងដឹងថាពួកគេស្ទើរតែ មិនមានគំនិតដូចគ្នានឹងអ្នកដទៃបានធ្វើ ឡើយ។

កិច្ចសហការរួមគ្នាគឺជាសមត្ថភាព ក្នុងការធ្វើការរួមគ្នាប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ជាមួយអ្នកដទៃ។ ជំនាញនេះពាក់ព័ន្ធនឹង ការធ្វើការជាមួយគ្នា ក្នុងពេលធ្វើសកម្មភាព ដែលគោរពសេចក្តីត្រូវការ និងទស្សនៈរបស់ អ្នកដទៃនិងរួមចំណែកនិងទទួលយកដល់ទី

បញ្ចប់។ កិច្ចសហការជួយអភិវឌ្ឍចំណាប់
អារម្មណ៍និងភាពសប្បាយរីករាយនៅក្នុង
ដំណើរការនៃការរៀននិងបង្រៀន។ វា
ពង្រីកព្រំដែនវប្បធម៌សង្គមនិងបរិស្ថាន
ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនិងជួយសិស្សឱ្យ
យល់ពីកង្វះសង្គមនិងបរិស្ថានបានល្អ
ប្រសើរ។

ជំនាញកិច្ចសហប្រតិបត្តិការផ្តល់
អំណាចឱ្យនិស្សិតធ្វើការរួមគ្នាជាក្រុមដើម្បី
ដោះស្រាយបញ្ហាដែលបានផ្តល់ឱ្យ។

១.៤. ការប្រាស្រ័យទាក់ទង

(Communication)

ការប្រាស្រ័យទាក់ទងគឺជាការអនុវត្ត
នៃការបញ្ចេញគំនិតឱ្យបានរហ័សនិងច្បាស់
លាស់។ ការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាញឹកញាប់
ត្រូវបានគេយកចិត្តទុកដាក់សម្រាប់សង្គម
សព្វថ្ងៃ។ យ៉ាងណា មិញប្រសិនបើអ្នក
និយាយអ្វីមួយនោះមានន័យថាអ្នកបាន
បញ្ចេញគំនិតមួយ។

ក្នុងយុគសម័យថ្មីនេះ ការប្រាស្រ័យ
ទាក់ទងផ្អែកលើអត្ថបទ សារខ្លី អ៊ីម៉ែល និង
ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយទំនើប។ វាមានសារៈ
សំខាន់ខ្លាំងណាស់ សម្រាប់និស្សិតក្នុងការ
រៀនពីរបៀបបញ្ជូនគំនិតរបស់ពួកគេតាម
របៀបដែលអ្នកផ្សេងទៀតអាចយល់បាន។

ជាមួយនឹងការប្រាស្រ័យទាក់ទង
សិស្សអាចធ្វើឱ្យគំនិតរបស់ពួកគេកាន់តែ

ប្រសើរឡើងនិងធ្វើឱ្យមានចំណាប់អារម្មណ៍
វិជ្ជមានចំពោះអ្នកដែលនៅជុំវិញពួកគេ។

២. ជំនាញអក្ខរកម្ម (Literacy Skills)

អក្ខរកម្មគឺជាសមត្ថភាពក្នុងការអាន
សរសេរនិយាយនិងស្តាប់តាមរបៀបដែល
អនុញ្ញាតឱ្យយើងប្រាស្រ័យទាក់ទង
ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនិងធ្វើឱ្យពិភព
លោកយល់។

ជំនាញអក្ខរកម្មមូលដ្ឋានមាន៣គឺ
ព័ត៌មាន ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ និងបច្ចេកវិទ្យា
(IMT=Information Media Technology)

IMTធ្វើឱ្យបរិយាកាសរៀនសូត្រគួរឱ្យ
ចាប់អារម្មណ៍ជាងបរិយាកាសនៃថ្នាក់រៀន
បែបប្រពៃណីនិងជួយឱ្យសិស្សអនុវត្តបាន
ល្អប្រសើរនៅក្នុងអាជីពរៀងៗខ្លួន។

បច្ចេកវិទ្យាគ្រប់គ្រងព័ត៌មាន(IMT)
សំដៅទៅលើដំណើរការប្រព័ន្ធផ្នែករឹងនិង
សូហ្វវែរដែលក្រុមហ៊ុនប្រើដើម្បីធ្វើប្រតិបត្តិ
ការប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួន។ បច្ចេកវិទ្យាគ្រប់គ្រង
ព័ត៌មានក៏ត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជារ៉ឺន័យវិជ្ជា
ជីវៈមួយដែលសិស្សរៀនគ្រប់គ្រង ការ
គ្រប់គ្រង ការជ្រើសរើស ការចែកចាយ និង
ការរៀបចំរាល់បច្ចេកវិទ្យានិងដំណើរការ
ពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងបរិយាកាសជំនួញ។

IMT អនុញ្ញាតឱ្យក្រុមហ៊ុនគ្រប់គ្រង
ទិន្នន័យរបស់ពួកគេប្រកបដោយប្រសិទ្ធ
ភាព ដោយមិនគិតពីទម្រង់។ ការអនុវត្តIMT
មិនត្រឹមតែអនុញ្ញាតឱ្យនិយោជិកមានផលិត

ភាពកាន់តែច្រើនប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែវាក៏អាច ត្រូវបានរៀបចំឱ្យសមស្របទៅនឹងតម្រូវការ ជាក់លាក់របស់ក្រុមហ៊ុនផងដែរ។

បច្ចេកវិទ្យាគ្រប់គ្រងព័ត៌មានគឺជា ផ្នែកសំខាន់មួយនៃអាជីវកម្មទាំងអស់។ វា អនុញ្ញាតឱ្យមានការយល់ដឹងអំពីប្រភេទ ទិន្នន័យទាំងអស់ដែលជំរុញយុទ្ធសាស្ត្រអាជីវកម្ម ភាពច្បាស់លាស់នៃការគ្រប់គ្រងខ្សែសង្វាក់ ផ្គត់ផ្គង់ លក់រាយគោលការណ៍រក្សាទុកទិន្នន័យ សម្រាប់ការអនុលោមនិងច្រើនទៀត។ មាន ដំណើរការអាជីវកម្មតិចតួចណាស់ដែលមិន ពឹងផ្អែកឬមិនអាចទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ ពីបច្ចេកវិទ្យាគ្រប់គ្រងព័ត៌មាន។

ដោយសារព័ត៌មានមានទាំងរូបរាង រូបវន្តរូបវិទ្យា ក៏ដូចជាអេឡិចត្រូនិច ដូច្នេះ ហើយក្រុមហ៊ុនត្រូវការវិធីគ្រប់គ្រងទិន្នន័យ ទាំងអស់។ នោះហើយជាកន្លែងដែលបច្ចេក វិទ្យាគ្រប់គ្រងព័ត៌មានចូលមកលេង។ វាផ្តល់ ឱ្យក្រុមហ៊ុននូវវិធីដើម្បីគ្រប់គ្រងទិន្នន័យ របស់ពួកគេដោយមិនគិតពីទម្រង់។ ដើម្បី ទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ច្រើនបំផុតពីក្រុម ហ៊ុននានាត្រូវរក្សាយុទ្ធសាស្ត្រអាជីវកម្មរបស់ ខ្លួនឱ្យស្របតាមបច្ចេកវិទ្យាដែលពួកគេបាន ដាក់ឱ្យធ្វើ។

តាមរយៈការផ្តោតសំខាន់លើ ដំណើរការនិងឧបករណ៍ក្រុមហ៊ុនអាច ដំណើរការបានកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាព ដោយអនុញ្ញាតឱ្យនិយោជិតផ្តោតអារម្មណ៍

លើការងារផ្ទាល់ខ្លួន ដោយមិនចាំបាច់មាន ទំនោរទៅរកការគ្រប់គ្រងទិន្នន័យ។ IMT អាចនាំឱ្យមានការលែងត្រូវការតទៅទៀត និងលុបបំបាត់មុខតំណែងមួយចំនួននៅក្នុង កម្លាំងពលកម្ម។ នោះដោយសារតែការងារ មួយចំនួនដែលធ្លាប់ធ្វើដោយកម្លាំងពលកម្ម របស់មនុស្សអាចត្រូវបានជំនួសដោយកុំព្យូទ័រ និងប្រព័ន្ធបណ្តាញ។

IMT មានកម្មវិធីសំខាន់ៗដូចជា៖

- ការគ្រប់គ្រងគម្រោង
- សុវត្ថិភាពទិន្នន័យនិងការគ្រប់គ្រង

តួនាទី

- ការរៀបចំទិន្នន័យនិងការវិភាគ
- ការវិភាគប្រព័ន្ធរចនានិងការរៀបចំ
- ការវាយតម្លៃផ្នែកទន់និងផ្នែករឹង

វាក៏មានឯកទេសជាច្រើននៅក្នុងការ គ្រប់គ្រងព័ត៌មាននិងបច្ចេកវិទ្យានៅពេលវា ត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាអាជីព។ ឧទាហរណ៍ អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រទិន្នន័យធ្វើការ ជាមួយប្រភពទិន្នន័យផ្សេងៗគ្នានិងសំណុំ ដើម្បីបង្កើតការយល់ដឹង ការវាស់និងសូចនាករ និងការអនុវត្តសំខាន់ៗ។

បច្ចេកវិទ្យាគ្រប់គ្រងព័ត៌មានជារឿយៗ ត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាកត្តាជំរុញប្រសិទ្ធ ភាពនៃការរៀបចំព្រោះថាបច្ចេកវិទ្យាជា ប្រពៃណីបានជួយកម្មករឱ្យមានផលិតភាព ជាមួយវាច្រើនជាងគ្មានវា។ នៅពេលដែល ការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យានៅក្នុងអាជីវកម្ម

បានកើនឡើង បច្ចេកវិទ្យាគ្រប់គ្រងព័ត៌មាន ត្រូវបានចែកជាផ្នែកដែលមានអត្ថន័យកាន់តែច្រើនដែលចាប់យកមុខងារនៃបច្ចេកវិទ្យាដែលកំពុងត្រូវបានប្រើ។ នេះរាប់បញ្ចូលទាំង IMT ថ្នាក់សហគ្រាសដូចជាការគ្រប់គ្រងធនធានសហគ្រាស ការគ្រប់គ្រងទំនាក់ទំនងសហគ្រាស និងការគ្រប់គ្រងកំណត់ត្រាសហគ្រាស។

៣. ជំនាញជីវិត (Life Skills)

៣.១. អត្ថន័យនៃជំនាញជីវិត

ជំនាញជីវិតត្រូវបានកំណត់ថាជា “ក្រុមសមត្ថភាពសង្គមនិងជំនាញអន្តរបុគ្គលដែលជួយមនុស្សធ្វើការសម្រេចចិត្តប្រកបដោយការគិតត្រឹមត្រូវ ដោះស្រាយបញ្ហាប្រកបដោយភាពច្នៃប្រឌិតនិងការប្រាស្រ័យទាក់ទងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ហើយបង្កើតទំនាក់ទំនងដែលមានសុខភាពល្អ យល់ចិត្តអ្នកដទៃ ដោះស្រាយនិងគ្រប់គ្រងជីវិតប្រកបដោយសុខភាពល្អ”។ បំណិនជីវិតសំខាន់ៗ៖

- ការសម្រេចចិត្តនិងការដោះស្រាយបញ្ហាឆ្លាតវៃ
- ការគិតប្រកបដោយការច្នៃប្រឌិត
- ជំនាញទំនាក់ទំនងនិងអន្តរបុគ្គល
- ការយល់ដឹងដោយខ្លួនឯងនិងការយល់ចិត្ត
- ភាពប្រាកដនិយមនិងតម្លាភាព
- ភាពធន់និងការស្ម័គ្រចិត្តនឹងអារម្មណ៍និងទប់ទល់នឹងស្ត្រេស។

៣.២. តើជំនាញជីវិតមានគោលបំណងអ្វីខ្លះ?

ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញជីវិតផ្តល់ឱ្យមនុស្សនូវជំនាញសង្គមនិងអន្តរបុគ្គលដែលអាចឱ្យពួកគេបំពេញតម្រូវការប្រចាំថ្ងៃ។ គោលបំណងនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះ គឺដើម្បីបង្កើតទំនុកចិត្តលើខ្លួនឯង លើកទឹកចិត្តឱ្យមានការគិតពិចារណាលើកកម្ពស់ឯករាជ្យភាពនិងជួយមនុស្សឱ្យមានទំនាក់ទំនងកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាព។

ជំនាញជីវិតគឺជាសមត្ថភាពសម្រាប់ការសម្របខ្លួននឹងអាកប្បកិរិយាវិជ្ជមានដែលអាចឱ្យមនុស្សដោះស្រាយប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពជាមួយនឹងការទាមទារនិងបញ្ហាប្រឈមនៃជីវិត។ គំនិតនេះត្រូវបានគេហៅថាសមត្ថភាពសង្គមនិងចិត្តសាស្ត្រផងដែរ។ ប្រធានបទនេះប្រែប្រួលយ៉ាងខ្លាំងអាស្រ័យលើបទដ្ឋានសង្គមនិងការរំពឹងទុករបស់សហគមន៍ ប៉ុន្តែជំនាញដែលមានមុខងារសម្រាប់សុខុមាលភាពនិងជួយបុគ្គលឱ្យអភិវឌ្ឍន៍ទៅជាសមាជិកសកម្មនិងផលិតភាពនៃសហគមន៍របស់ពួកគេត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាការជំនាញជីវិត។

៣.៣. ជំនាញសម្រាប់ការងារនិងជីវិត

ជំនាញសម្រាប់ការងារនិងជីវិតដែលត្រូវបានគេស្គាល់ថាជាការអប់រំនិងបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេសនិងវិជ្ជាជីវៈ រួម

មានការអប់រំ ការបណ្តុះបណ្តាល និងការអភិវឌ្ឍន៍។ ជំនាញទាក់ទងនឹងវិស័យការងារផលិតកម្ម សេវាកម្មនិងជីវភាពរស់នៅដែលជាផ្នែកមួយនៃការរៀនសូត្រពេញមួយជីវិត ហើយអាចប្រព្រឹត្តទៅនៅកម្រិតមធ្យមសិក្សានិងឧត្តមសិក្សានិងរួមបញ្ចូលទាំងការរៀនសូត្រផ្នែកលើការងារនិងការបន្តការបណ្តុះបណ្តាលនិងការអភិវឌ្ឍន៍។ ជំនាញវិជ្ជាជីវៈដែលអាចនាំឱ្យមានគុណវុឌ្ឍិ។ ការអប់រំនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ (Technical and Vocational Education and Training, TVET) ក៏រួមបញ្ចូលនូវឱកាសអភិវឌ្ឍជំនាញជាច្រើនដែលសមស្របទៅនឹងបរិបទជាតិនិងមូលដ្ឋាននៃការរៀនសូត្រនិងការអភិវឌ្ឍន៍។ ជំនាញ អក្ខរកម្មនិងការគណនាលេខ ជំនាញធ្ងន់កាត់និងជំនាញភាពជាពលរដ្ឋជាសមាសធាតុសំខាន់របស់TVET។ ជំនាញជីវិតរួមមាន ភាពបត់បែននិងភាពសម្របខ្លួន ភាពជាអ្នកដឹកនាំនិងការទទួលខុសត្រូវ គំនិតផ្តួចផ្តើមដោយខ្លួនឯង អន្តរកម្មសង្គមនិងអន្តរវប្បធម៌។

សន្និដ្ឋាន

ជំនាញសំខាន់ៗនៅសតវត្សរ៍ទី២១ សំដៅលើសំណុំចំណេះដឹង ទម្លាប់ការងារនិងចរិតលក្ខណៈដែលសង្គមវិទូ អ្នកអប់រំ អ្នកកែទម្រង់គ្រឹះស្ថានសិក្សា សាស្ត្រាចារ្យនិយោជក និងអ្នកដទៃទៀតជឿជាក់ថាមាន

សារៈសំខាន់យ៉ាងខ្លាំងចំពោះភាពជោគជ័យនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ។ វាសំដៅទៅលើជំនាញដែលត្រូវការដើម្បីធ្វើឱ្យបុគ្គលម្នាក់អាចប្រឈមមុខនឹងបញ្ហានៃពិភពលោកនៅក្នុងសតវត្សរ៍ទី២១ ដែលដាក់ទៅរកប្រព័ន្ធខ្ចីដីថល ការគិតហ្មត់ចត់ និងការរស់ដែលចេះបត់បែន សម្របសម្រួល និងទទួលខុសត្រូវ។

ការរស់រានមានជីវិតជាមួយនឹងការតាមទាន់នូវការរីកចម្រើននៃវិទ្យាសាស្ត្រនិងបច្ចេកវិទ្យាប្រាប់យើងពីសារៈសំខាន់នៃជំនាញជីវិត។ ការអភិវឌ្ឍជំនាញសិក្សាជំនាញអក្ខរកម្ម និងជំនាញជីវិតអាចជួយឱ្យយើងគ្រប់គ្រងខ្លួនឯងនិងដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមនានាក្នុងជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ។

ឯកសារយោង

- ១-21st Century Skills A Handbook. 2020. Delhi, Published by : The Secretary, Central Board of Secondary Education, Shiksha Kendra, 2, Community Centre, Preet Vihar, Delhi-110092
២. Dewey, J. (1998) How We Think. Dover Publications. (The beginnings of the modern tradition of critical thinking, first published 1909)
៣. Ennis, R.H. (1996) Critical Thinking. Pearson Education. (A good critical

thinking text.) Everitt, N. and Fisher, A.

(1995) Modern Epistemology: A New Introduction, McGraw-Hill.

៤. Factone, P. (2010) Critical Thinking: What Is It and Why It Counts". California Academic Press. (Essay to find on the internet.)

៥. Fisher, A. and Scriven, M. (1997) Critical Thinking. Its Definition and Assessment. Edgepress and Centre for Research in Critical Thinking, University of East Anglia.

៦. MacCormick, N. (1978) Legal Reasoning and Legal Theory. Oxford University Press. (New edition Clarendon Press 1994.)

៧. McPeck, J.E. (1981) Critical Thinking and Education. Martin Robertson. (The classic text which argues that critical thinking cannot be taught; now published by Palgrave Macmillan.)

៨. Norris, S. and Ennis, R. (1989) Evaluating Critical Thinking. Lawrence Erlbaum.

៩-ជួន ណាត៖ វេបសាយក្រុមខ្មែរ ភ្នំពេញ ការផ្សាយរបស់វិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ